FUNDAŢIA CULTURALĂ A BUCOVINEI LA ÎMPLINIREA A DOUĂ DECENII DE LA FONDARE

VASILE I. SCHIPOR

Die Bukowiner Kulturstiftung zum zwanzigjährigen Gründungsjubiläum

(*Zusammenfassung*)[*]

Der Artikel präsentiert das geistige, von einer „Gärung der Gemüter" geprägte Klima, in dem die Bukowiner Kulturstiftung 1994 in Suczawa gegründet wurde. Diese Gründung war ein Anwortverhalten auf eine wirkliche Notwendigkeit, die im Leben einer anfangs der 90er Jahren von grossen Ideen und edlen kulturellen Bestrebungen beseelten Provinz als dringend wahrgenommen wurde. Zum zwanzigjährigen Jubileum wird die Tätigkeit der Bukowiner Kulturstiftung vom Verfasser erneut hervorgehoben, indem er ihre anfangs übernommenen Ziele und die wichtigsten Errungenschaften aufzählt: 169 Buchvorstellungen, 27 Kunstausstellungen, die Verleihung von 255 Preisen. Die Schlussfolgerung des Verfassers ist, dass die Bukowiner Kulturstiftung in der folgenden Jahrzehnt zusammen mit den anderen symboltragenden Institutionen dazu beitragen könnte, ein „paideisches Modell" der Erziehung für die neueren, von der „Liebe zur Vergangenheit" als hohe Form der Weltreligion – wie Mihai Eminescu 1879 schrieb – begeisterten Bukowiner Generationen zu konsolidieren. Dieses Modell sollte den Menschen helfen, ihre Zukunft besser zu verstehen und würdevoller zu gestalten.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowiner Kulturstiftung, symboltragende Institution, „paideisches Modell" der Erziehung für die jüngeren Generationen, Rekonstruktion der Zivilgesellschaft, Wiederbelebung der Erziehungsideale, wissenschaftliche Kompetitivität, systematische Forschung, strukturelle Modernisierung der Gesellschaft, Bildung neuer Eliten im Leben der Bukowina.

---

[*] Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXII**, *1* (44), p. 271–275, Bucureşti, 2015

BDD-A32852 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:21 UTC)

Anul 1989 – anul Centenarului morţii lui Mihai Eminescu şi al unor evenimente istorice petrecute în statele Europei Centrale şi de Răsărit – a însemnat pentru românii de pretutindeni un moment astral.

Şi românii bucovineni încep să se regăsească în cadrul unor manifestări entuziaste. Vestitorii acestora sunt românii basarabeni, care, în vara anului 1989, întreprind dincoace de Prut mai multe spectacole literar-artistice sub deviza „Deschideţi poarta, am venit cu flori! Deschideţi poarta, v-am adus comori!", spectacole susţinute în diferite oraşe din Moldova şi animate de Grigore Vieru, Doina şi Ion Aldea-Teodorovici, Iuri Sadovnic, Silvia Chiriac. Tot în 1989, românii de la Cernăuţi, stimulaţi de *perestroică, glasnosti* şi *vozrasciot*, întrezăresc orizonturi noi de exprimare, aflate sub mirajul „visului etnic", atâtea decenii zăgăzuit, şi înfiinţează Societatea pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu".

Sub semnul „podurilor de flori (6 mai 1990, 16 iunie 1991) şi de verb românesc" neîngrădit, la Rădăuţi şi Gălăneşti, un grup de intelectuali aduce în discuţie ideea reactivării Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina, „instituţie glorioasă", aflată timp de peste un secol, în Ţară şi în exil, deopotrivă, în serviciul existenţei naţionale, cum afirmă la Paris, în 1962, Grigore Nandriş. Aici, în 30 iunie – 2 iulie 1990, se desfăşoară Congresul de reactivare a Societăţii pentru Cultură. Sub semnul entuziasmului şi al unor mari idei, dar şi sub presiunea evenimentelor privitoare la cercetarea pe plan internaţional a problematicii unei provincii româneşti marcate dramatic, în repetate rânduri, de o istorie nedreaptă, în procesul anevoios de reconstrucţie a societăţii civile din România, începând din 1990, se impune tot mai mult şi recuperarea dimensiunii cultural-ştiinţifice a Societăţii pentru Cultură, abandonate aproape total în Ţară şi în provincie după 1944.

Câteva evenimente importante din evoluţia acestui sinuos proces în Bucovina ar trebui reţinute, mai cu seamă pentru reîmpropătarea reflecţiei istorice în spaţiul public al contemporaneităţii: – dezbatea organizată la Suceava, în 23 martie 1991, pe marginea proiectului de elaborare a *Enciclopediei generale a Bucovinei*, întocmit de către academicianul Vladimir Trebici, sub patronajul Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina; – şedinţa solemnă a Societăţii pentru Cultură de înfiinţare a Centrului de Studii „Bucovina" al Academiei Române (Rădăuţi, 6 septembrie 1992); – înfiinţarea Complexului Academic „Bucovina" (Gălăneşti, 1993), având rolul de „a dinamiza activitatea cultural-ştiinţifică" locală şi de a „ridica nivelul competitivităţii ştiinţifice" într-o zonă considerată de interes naţional, proiect de anvergură, conceput la „un nivel surprinzător pentru mentalitatea provinciei" şi abandonat, din păcate, în anii următori; – fondarea unor periodice emblematice în viaţa cultural-ştiinţifică a Bucovinei postdecembriste: „Bucovina literară" (1990, revista reapare la Suceava, pe terenul pregătit de „Pagini bucovinene", supliment lunar al

BDD-A32852 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:21 UTC)

revistei „Convorbiri literare”, ianuarie 1982–octombrie 1989); „Septentrion”. Foaia Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina (Gălăneşti–Rădăuţi, 1990); „Bucovina forestieră” (Câmpulung Moldovenesc, 1 decembrie 1993), „Analele Bucovinei” (Rădăuţi, 1994), „Glasul Bucovinei” (Cernăuţi, 1994), „Codrul Cosminului” (Suceava, 1995), „Septentrion literar” (Cernăuţi, 1999), „«Făt-Frumos». Anuarul Muzeului Etnografic al Bucovinei” (Suceava, 1999), „Lumea carpatică” (Suceava, 2002), periodice care îşi desfăşoară activitatea alături de „«Suceava». Anuarul Muzeului Judeţean”, periodic fondat în 1974 (astăzi „Anuarul Muzeului Bucovinei”); – continuarea activităţii de elaborare şi tipărire a unor lucrări ce urmăresc valorificarea şi valorizarea patrimoniului cultural al Bucovinei, activitate începută la Suceava cu un deceniu mai devreme: – Emil Satco, *Muzica în Bucovina. Ghid biobibliografic*, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1981; – [I. Pînzar, Petru Foicu], *Ştiinţa în Bucovina. Gid biobibliografic*, Cu o prefaţă, *Dimensiuni cultural-ştiinţifice bucovinene*, de Traian Cantemir, vol. I, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1982; – [I. Pânzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu], *Ştiinţa în Bucovina. Ghid biobibliografic*, Cu un cuvânt-înainte de I. Pânzaru, vol. II, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1983; – [I. Pânzar, Petru Froicu, Eugen Dimitriu], *Ştiinţa în Bucovina. Ghid biobibliografic*, Cu o notă redacţională de I[oan] P[ânzar], Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1984; – Emil Satco, *Arta în Bucovina. Ghid biobibliografic*, vol. I–II, Suceava, Biblioteca Judeţeană, 1984, 1991; Emil Satco, *Artişti plastici din Bucovina. Mic dicţionar*, Suceava, f. ed., 1991; – Emil Satco, Ioan Pînzar, *Dicţionar de literatură Bucovina*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 1993; – Emil Satco, Ioan Pînzar, *Personalităţi bucovinene. Dicţionar*, VIII, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera”– Fundaţia Culturală a Bucovinei, 1997; – Emil Satco, *Bucovina. Contribuţii cultural-ştiinţifice. Dicţionar*, IX, Cu o notă redacţională nesemnată, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera”, 2000; – Grigore G. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română Bucovina, regiunea Cernăuţi 1775–2000*, Cernăuţi, Editura „Alexandru cel Bun”, 2000; – Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I–II, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2004; – Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Bucovina*, Prefaţă de acad. Răzvan Theodorescu, Suceava, Editura Muşatinii, 2005; – Vasile Efros, Ştefan Purici (colectiv), *Oameni şi locuri în Bucovina*, Ghid turistic trilingv, Suceava, Fundaţia Naţională „Humanitas”-Filiala Suceava, 2009; – fondarea la Rădăuţi, în 1996, a Colecţiei „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii”, în cadrul căreia, sub egida Academiei Române se tipăresc, până în 2014, 38 de lucrări: sinteze, monografii, documente, precum şi ediţii noi ale unor contribuţii valoroase privind Bucovina istorică (primele două cărţi apar în cadrul programului naţional prioritar de editare a unor lucrări fundamentale); – organizarea celor dintâi mari conferinţe ştiinţifice

BDD-A32852 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:21 UTC)

internaţionale ce îşi propun să impună cercetarea sistematică a problematicii Bucovinei istorice, cu tipărirea în volum a lucrărilor acestora, în limbile română, germană şi ucraineană: „Bucovina, 1775–1862. Aspecte politice, sociale, culturale, economice şi demografice", Rădăuţi, 31 mai – 3 iunie 1996, Bucureşti, 5 iunie 1996; „Procese politice, sociale, culturale şi economice în Bucovina, 1861–1918. Aspecte edificatoare pentru o Europă unită?", Rădăuţi, 20–22 septembrie 2000; – transformarea Centrului pentru Studierea Problemelor Bucovinei în Institutul „Bucovina" al Academiei Române, instituţie cu personalitate juridică şi *de facto* (31 ianuarie 2007).

Dintre lucrările tipărite sub egida instituţiei academice de la Rădăuţi, câteva se individualizează prin importanţă şi contribuţia la renaşterea activităţii de cercetare ştiinţifică din Bucovina: – Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei.* Vol. I *(1774–1862) – De la administraţia militară la autonomia provincială* –, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1993; – Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I–II, Îngrijirea ediţiei, studiul introductiv, bibliografia, notele şi indicele: Ion Popescu-Sireteanu; Introducere: D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Anima, 1996; – *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice şi demografice*, Ediţie bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfeţe, note şi comentarii de acad. Radu Grigorovici; Prefaţă de D. Vatamaniuc, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1998; – Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. VII–IX, Ediţie îngrijită, note şi comentarii de prof. univ. dr. Ioan Caproşu, Indici de nume şi de materii de Arcadie Bodale, Prefaţă de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Postfaţă de prof. univ. dr. Pavel Ţugui, Iaşi, Editura Taida, 2005–2006; – Acad. Radu Grigorovici, *Bucovina între milenii. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte: D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Ediţie îngrijită de Rodica Marchidan şi Rodica Iaţencu, Cuvânt-înainte: D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Bucureşti, Indice de nume de Rodica Iaţencu, Editura Academiei Române, 2006; – D. Vatamaniuc, *Bucovina între Occident şi Orient. Studii şi documente*, Cuvânt-înainte de acad. Ştefan Ştefănescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006.

În acest climat de efervescenţă în toamna anului 1994, la Suceava, se înfiinţează Fundaţia Culturală a Bucovinei. Răspunzând unei incontestabile nevoi, resimţite tot mai acut în viaţa provinciei, întreprinderea valorifică sugestia academicianului Gheorghe Platon, oferită în primăvara anului 1994 grupării ştiinţifice de la Rădăuţi, dar devenită repede „primejdioasă" pentru activiştii înregimentaţi în „voluntariatul" de aici.

Potrivit statului, Fundaţia Culturală a Bucovinei „are drept scop prioritar susţinerea activităţii profesioniste a tuturor creatorilor bucovineni din domeniile literaturii, artelor plastice, muzicii, artei populare etc.", sprijinul său declarat urmărind: – editarea de cărţi; – acordarea unor premii anuale şi ocazionale pentru cele mai valoroase lucrări ale creatorilor bucovineni; – organizarea unor manifestări literare

BDD-A32852 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:21 UTC)

cu participoarea unor personalităţi ale literaturii române contemporane, din ţară şi de peste hotare; – patronarea şi sponsorizarea unor manifestări literar-artistice; – organizarea şi susţinerea unor tabere de creaţie; – organizarea şi sponsorizarea unor vizite de documentare în ţară şi străinătate, acordarea unor burse de studii; – popularizarea valorilor spirituale autentice ale Bucovinei, prin organizarea unor manifestări ştiinţifice şi culturale consacrate istoriei, ştiinţei, artei, învăţământului, tezaurului de valori tradiţionale bucovinene, precum şi unor personalităţi marcante ale culturii naţionale.

Consemnând câteva iniţiative şi proiecte în Bucovina ultimului deceniu din veacul trecut (ideea înfiinţării unui muzeu sau a unei case memoriale „George Baron Løvendal” la Rădăuţi, Gura Humorului ori Suceava, refacerea Cetăţii de Scaun a Muşatinilor, înfiinţarea unui Centru Cultural Românesc la Cernăuţi şi a unui Centru Cultural al Latinităţii la Suceava, constituirea în cadrul Fundaţiei Culturale a Bucovinei a unui „fond de premiere a oamenilor de cultură de aici, după modelul celebrei Fundaţii „Nobel”), noi scriam, cu îndreptăţită speranţă, în 1998: „Această instituţie, conducându-se după politici şi strategii moderne, ar putea, după părerea noastră, să susţină şi alte programe şi proiecte: formarea unei pieţe libere a ideilor în Bucovina, reeditarea şi tipărirea unor lucrări fundamentale, consacrate Bucovinei, la nivelul exigenţelor cercetării internaţionale contemporane, să participe alături de alte instituţii similare la formarea unei elite a românilor bucovineni, prin selectarea celor mai dotaţi tineri din întreaga Bucovină şi trimiterea lor la studii în străinătate, pentru o a doua facultate şi doctorat, în diverse domenii ale cunoaşterii şi activităţii umane” (*Iniţiative şi proiecte în viaţa cultural-ştiinţifică din Bucovina*, în „Analele Bucovinei”, Rădăuţi–Bucureşti, anul V, nr. 2 (11), iulie–decembrie 1998, p. 464–465).

De-a lungul celor două decenii de activitate rodnică, Fundaţia Culturală a Bucovinei s-a impus în viaţa provinciei noastre ca o instituţie emblematică, îndeplinindu-şi în bună măsură obiectivele asumate şi dovedind, mai presus de toate, resurse reale pentru o continuă, necesară creştere. Întrând într-un nou deceniu de activitate, Fundaţia Culturală a Bucovinei ar putea contribui, împreună cu instituţiile-simbol ale provinciei, la consolidarea unui model paideic de educare a noilor generaţii de bucovineni, însufleţite de „iubirea trecutului”, ca formă înaltă de religie a umanităţii – cum scria Mihai Eminescu în 1879 –, care să-i ajute pe oameni să înţeleagă prezentul şi să-şi construiască împreună un viitor mai bun, demn.

Cele două decenii de rodnică activitate din viaţa Fundaţiei, consacrate promovării literaturii şi artei din Bucovina, sunt marcate festiv prin organizarea unei manifestări jubiliare. Aceasta se desfăşoară joi, 16 octombrie 2014, în Sala de Arte „Elena Greculesi” a Bibliotecii „I. G. Sbiera” din Suceava, cu participarea unor personalităţi ale vieţii ştiinţifice, literare şi artistice din Ţara Fagilor. În acest cadru,

BDD-A32852 © 2015 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:21 UTC)

preşedintele Fundaţiei Culturale a Bucovinei, economistul Dumitru Cucu, prezintă un bilanţ al activităţii din cele două decenii: 169 de lansări de carte, 27 de expoziţii de artă plastică şi conferirea a 255 de premii. Tot acum se înmânează premiile Fundaţiei pentru anul 2013 şi este prezentat un volum aniversar: Emil Satco, Alis Niculică, *Pentru promovarea artei şi literaturii în Bucovina: Fundaţia Culturală a Bucovinei la douăzeci de ani*, Suceava, Editura Muşatinii, 2014, 382 p., lucrare întocmită în spiritul rapoartelor şi monografiilor Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română din Bucovina de altădată, tipărite periodic şi valoroase, sub raport documentar, pentru cercetarea ştiinţifică de astăzi.

BDD-A32852 © 2015 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:21 UTC)